



Advancing Renewable
Energy Communities

Overføring av fornybare energisamfunn – å inspirere til handling

Kunnskapsoverføring og læring på tvers av regioner for å fremme fornybare energisamfunn er bærebjelkene i COME RES-prosjektet. Dette faktaarket presenterer hovedresultatene fra de fire overføringsprosessene og hvordan konkrete delelementer av utvalgte eksempler på beste praksis fra fornybare energisamfunn er blitt tatt i bruk i læringsregionene.

Med tanke på erfarings- og kunnskapsdeling er det blitt dannet grupper for erfaringsoverføring fra følgende regioner:

Mentorregioner:	Læringsregioner:
Nord-Brabant/ Gelderland (Nederland)	Thüringen (Tyskland)
Flandern (Belgia)	Apulia (Italia)
Magliano Alpi (Italia)	Latvia
Comunidad Valenciana (Spania)	Kanariøyene (Spania)

En rekke aktører fra læringsregionene besøkte de ulike mentorregionene for å undersøke eksempel på beste praksis for felles energiprojekter. På gjensittene utarbeidet de respektive erfaringsoverføringsgruppene et veikart som bl.a. skisserte hva som måtte til for å implementere (momenter av) beste praksis i læringsregionene.

I tillegg belyser faktaarket fire forslag til handlingsplaner som har som mål å overkomme barrierer og styrke suksessfaktorer for utvikling av fornybare energisamfunn i de utvalgte regionene. Utarbeidelsen av handlingsplanene var en tilleggsaktivitet som supplerte erfaringsdelingen. Punktene i handlingsplanen er til dels inspirert av tiltakene som ble foreslått i veikartene for erfaringsoverføring.

Forfattere: ICLEI Europe: Arthur Hinsch, Lucy Russell. Oversettere: Tanja Christiansen og Karina Standal

Basert på D.6.3. Four best practice transfer roadmaps for learning regions (Fire veikart for overføring av beste praksis for læringsregioner) av Rien de Bont (TU7E) og D5.3 Four action plans for target regions (Fire handlingsplaner for målregioner) av Erika Meynaerts og Erik Laes (VITO). Med bidrag fra alle prosjektpartnere.

OVERFØRING AV ENERGIHAGER

En overføringsprosess ble igangsatt mellom aktører fra Thüringen i Tyskland og fra provinsene Nord-Brabant og Gelderland i Nederland. Deltakerne inkluderte bl.a. representanter fra sivilsamfunnet, kommuner, regionale parlamenter og aktører opptatt av å fremme fornybare energisamfunn. Selv om to andre nederlandske bestepraksis energisamfunn – innbyggervindparken «de Spinder» og fellesskapets virtuelle kraftverk i Loenen – også ble presentert og vurdert med tanke på om de er reproduserbare, var hovedfokus på overføringen av de nederlandske energihagene.

Overføringsgruppen vurderte konseptet 'energy gardens', som byr på flere ulike funksjoner og biologisk mangfold og som rommer både fritids- og utdannelsesstilbud for (og med) lokalsamfunnet, som det konseptet som hadde flest overførbare elementer til miljøet i Thüringen. En stiftelse med representanter fra bl.a. aktører som utvikler teknologier innen fornybar energi, det nederlandske natur- og miljøforbundet, og lokalsamfunn drifter parkene. Det planlegges for tiden flere slike prosjekter i Nederland. Energihagen de Langenberg skal f.eks. strekke seg over et areal på 15 hektar. Området skal brukes for å produsere solenergi samt gi folk muligheten til å utfolde seg i naturen. I samarbeid med lokale innbyggere og andre aktører arbeider man nå med hvor mange solcellepaneler som skal settes opp i energihagen.

For å sikre at man tar mest mulig hensyn til lokale særtrekk (slik som landskapsmessige og kulturhistoriske verdier) og at lokalsamfunnet opplever medeierskap i prosjektet har lokale innbyggere og interessenter vært involvert i prosjektets utforming helt fra begynnelsen. Planen er å gi lokalbefolkningen muligheten til å investere i solcellepanelene.

Overføringsgruppen konkluderte at markedspåslaget for solenergianlegg på friområder vil gjøre det relativt enkelt å realisere en energihage i Thüringen. For å finansiere de andre delene av hagen – som ikke er direkte knyttet til forretningsmodellen som går på produksjon av solenergi / mating til strømnettet – vil man måtte finne andre midler. Overføringsgruppen har besluttet å lage en brosjyre for aktører i Thüringen for å belyse fordelene med energihagekonseptet og vise hvor gjennomførbare den type prosjekter kan være. Potensielle plasseringer vil vurderes. Under den avsluttende COME RES-konferansen signerte begge parter en intensjonsavtale for å sementere det fremtidige samarbeidet.



HANDLINGSPLANEN FOR REGIONEN NORTE:

For å få fart på fornybare energisamfunn i regionen Norte i Portugal, konkluderte aktuelle aktører – herunder en lokal energietat, et energikooperativ og en forbrukerforening – at man måtte avmystifisere konseptet fornybare energisamfunn lokalt. For å oppnå dette er det viktig å involvere lokale organisasjoner som allerede nyter tillit i samfunnet.

Andre ting som er blitt løftet frem er avholdelse av regelmessige informasjonsmøter i regi av konsesjonsmyndighetene for å svare ut eventuelle tvil om opprettelse og driften av fornybare energisamfunn. I tillegg til generell opplærings- og kapasitetsbygging for lokale og regionale myndigheter bør det opprettes en stilling for lokale prosessledere som kan følge fornybare energisamfunn under utvikling fra idé til driftsfasen.

Slike ledere bør komme fra lokalt teknisk personell (fra energivirksomhetene eller lokale myndigheter) og ha en direkte linje til tilsynsmyndigheter og konsesjonsmyndighetene. Dette kan kombineres med etablering av (lokale) én-dør-inn tilbud samt konkrete politiske mål for lokale energisamfunn.



OVERFØRING AV KOMMUNESTYRTE FORNYBARE ENERGISAMFUNN

Et ekspert-team fra Latvia samarbeidet med kolleger fra Magliano Alpi i Italias Piemonte-region for å lære av beste praksis-prosjektet «Energy City Hall REC-1», som er et fremragende eksempel på et fornybart energisamfunn i kommunal regi. Offentlige myndigheter i Magliano Alpi investerte først i et solcelleanlegg på rådhusets tak på 20 kWp samt i smartmålere for å håndtere data fra medlemmenes leveringspunkter og to ladestasjoner for el-biler. Ambisjonen er at medlemmene i det fornybare energisamfunnet skal få merkbart redusert sine energiutgifter. REC-1 har som mål at de kommunale byggene som er med i prosjektet blir selvforsynte og deler overskuddsstrøm med husstandene og småbedriftene som deltar i energisamfunnet. Kommunen anser prosjektet for å være en sentral del av dens handlingsplan for bærekraftig energi og klima (Sustainable Energy and Climate Action Plan – SECAP).

Under besøket diskuterte man det rettslige grunnlaget for kommunenes deltakelse i fornybare energisamfunn. Man kom fram til at det var nødvendig å gå inn i samtaler med det ansvarlige departementet i Latvia for at offentlige myndigheters rett til å delta i fornybare energisamfunn også forankres i kommunale forskrifter. Dette forutsetter avklaring på en rekke punkter, bl.a. hva som er kommunens konkrete mål med å delta i prosjektene og hvordan kommunale arealer skal stilles til disposisjon for fornybare energisamfunn og tilhørende tekniske installasjoner.

Mens det eksisterende rettslige rammeverket i Latvia kun tillater kommunene å bidra med finansiering, bør reglene i fremtiden tilpasses og utvides til også å omfatte energideling, spesielt med sikte på å gjøre det mulig for



HANDLINGSPLANEN FOR APULIA-REGIONEN:

Som en tilleggsaktivitet i forbindelse med prosjektet i Italia er det blitt laget en handlingsplan for regionen Apulia i Italia. For å gi ytterligere støtte til utviklingen av fornybare energisamfunn på tvers av regionens kommuner, har regionale aktører (energietater, kommuner, et finansieringsfond og tjenesteytere) blitt enige om at det skal avholdes flere seminarer for å formidle fordelene med fornybare energisamfunn og hvilke forretningsmodeller som egner seg. Flere kommuner i Apulia-regionen har forpliktet seg til videre samarbeid. For eksempel ser man for seg å etablere en regional plattform som skal gjøre det mulig å vurdere fornybare energisamfunn ut fra felles kriterier og innføre regionale retningslinjer for hvordan kommunene kan støtte fornybare energisamfunn.

lavinntektsushusstander å delta i fornybare energisamfunn – først og fremst for å oppnå lavere strømregninger.

Under den avsluttende COME RES-konferansen ble det undertegnet en intensjonsavtale mellom representantene for den latviske overføringsgruppen og byen Magliano Alpi.



Overføringsgruppene fra Latvia og Magliano Alpi under signeringen av intensjonsavtalen.



OVERFØRING AV ECOPOWER-LØSNINGEN

Denne overføringsaktiviteten fokuserte på å reprodusere den belgiske erfaringen med Ecopower i byen Roseto Valfortore i Italia. Ecopower ble formelt etablert for å samle folk i et kooperativ for å investere i produksjon og forsyning av fornybar energi samt arbeide for energieffektivisering. Kooperativets første milepæl var å vinne anbudskonkurransen i Eeklo kommune i provinsen Øst-Flandern. Dette ga Ecopower muligheten til å bygge tre vindturbiner (to på 1,8 MW og en på 600 kW) i 2001–2002.

Ecopower samler inn midler fra kooperativets medlemmer for å investere, installere og drive ulike anlegg for produksjon av fornybar energi. For strøm, består dette av vindturbiner og solcelleanlegg på takene til offentlige bygninger, et lite vannkraftverk og et kraftvarmeverk [TC1] [KS2]. I 2020 produserte Ecopower 106 GWh med fornybar energi. Energikooperativet skal også fungere som kraftleverandør og leverer fornybar energi til medlemmer og kunder fra egne kraftverk. Ved årsskiftet 2020/2021 hadde Ecopower 60 976 medlemmer og nesten 50 000 strømkunder.

Flandern kan fornybare energisamfunn fungere som energileverandører, forutsatt at de overholder kravene som er oppstilt for konsesjonspliktige leverandører. I Italia er dette imidlertid ikke mulig under gjeldende lovgiving. Det betyr at det ikke er mulig å reprodusere Ecopowers energiforsyningsmodell direkte. I tillegg påvirkes innbyggernes interesse i kooperative energimodeller av lokale forhold. I Flandern er holdningene i stor grad er preget av Tsjernobyl-ulykken, men i Italia er innbyggernes interesse fortsatt i en tidlig fase (og utvikler seg i en annen rytme). Overføringsteamet diskuterte derfor hvordan modellene for fornybare energisamfunn kan viderefremmes på beste måte.



HANDLINGSPLAN FOR LILLEPOLEN:

For å fremme fornybare energisamfunn i Polen og i COME RES' målregion Lillepolen (Małopolskie), har en sammensatt gruppe med interessenter samlet seg for å definere konkrete tiltak som kan iverksettes i fremtiden. Gruppen inkluderer politiske beslutningstakere, representanter fra sivilsamfunnet, lokale og regionale myndigheter, forskningsinstitusjoner og foreninger. Deres mål er å etablere en regional energi-inkubator som vil gjøre det mulig å velge og teste investeringsplaner for fornybare energisamfunn. Et av målene er å etablere en offentlig oversikt over kraftfordelingsnett. Dette skal gjøre at fornybare energisamfunn ikke får problemer med tilgang til el-nettverket. Gruppen undersøker også mulighetene for skattefritak og forenkling av administrative rutiner, samt kompetansebygging.

Gruppen understreker at det fra et strategisk synspunkt er viktig at kommunene deltar aktivt – dette er sentralt for å skape tillit hos lokalbefolkningen. Det betyr at det i begynnelsen er kommunen som må være drivkraften og organisere arrangementer hvor man kan formidle kunnskap om modellen for fornybare energisamfunn. For en oversikt over de ulike rollene kommuner kan spille, vennligst les [COME RES faktaark #2](#) samt den [endelige COME RES-rapporten](#).



OVERFØRING AV COMPTTEM-LØSNINGEN

Det ble dannet en spansk overføringsgruppe med deltakere fra COMPTTEM-prosjektet i den autonome regionen Comunidad Valenciana i Spania og representanter fra den autonome regionen Kanariøyene for å utforske overføringspotensialet innenfor samme land. Gruppen inkluderte også flere lokale energisamfunn.

COMPTTEM har sitt utspring i et nesten 100 år gammelt lokalt energikooperativ i kommunen Crevillent, som ligger i COME RES modellregionen Comunidad Valenciana. COMPTTEM er en forkortelse for «fellesskapet for det kommunale energiskiftet» på det lokale språket og er navnet man ga til energisamfunnet som ble stiftet på slutten av 2019. Tanken er å videreutvikle det historiske kooperativet og utvikle et fornybart energisamfunn. Pilotprosjektet ansees som nyskapende fordi det utgjør en helt ny type energisamfunn i spansk sammenheng. Det har bl.a. fått oppmerksomhet fra flere nasjonale institusjonelle aktører. En av disse aktørene er det spanske departementet for miljøskiftet, som ser COMPTTEM som et eksempel på hvordan man kan oppnå energiskiftet i Spania. Konseptet bak energikooperativet er produksjon, distribusjon og salg av 100 % fornybar energi til kooperativets 11 000 medlemmer.

COMPTTEM har solcelleanlegg på offentlige og private bygningstak samt på offentlige arealer som tidligere sto ubrukt. Per i dag består solcelleanleggene av 300 solcellepaneler fordelt på 600m² med en kapasitet på 120 kWp som produserer 180 000 kWh per år, noe som utgjør ca. 50 % av strømforbruket til de 65 husstandene i området som er medlemmer av energisamfunnet/ordningen for eget/fellesforbruk. Energikooperativet disponerer i tillegg et litiumion-batteri med en lagringskapasitet på 240kWh.

Aktørene på Kanariøyene vurderte noen sider av COMPTTEM-modellen som svært reproducerbare, spesielt hvordan finansieringen er lagt opp. COMPTTEMs anlegg eies av produsent-forbrukerne (prosumers), men siden det er kooperativet som sto for den opprinnelige investeringen kan alle – herunder lavinntektsshusstander – dra nytte av ordningen uavhengig av inntektsnivå eller formue. I tillegg gir Crevillent kommune administrativ støtte og bidrar med offentlige arealer til det fornybare energisamfunnet, noe som bidrar til revitaliseringen av tidligere ubrukte tomter og tak som er i offentlig eie. Som følge av denne erfaringen, kom overføringsteamet fram til at det var et behov for å undersøke den beste måten å tilrettelegge det rettslige rammeverket, administrative rutiner og økonomiske og forretningsmodeller for å etablere fornybare energisamfunn på Kanariøyene.



HANDLINGSPLAN FOR KANARIØYENE:

Inspirert av erfaringene fra COMPTTEM, har aktører på Kanariøyene laget en handlingsplan for å bidra til utviklingen av fornybare energisamfunn. Særlig med tanke på kommunenes sentrale rolle, ble det besluttet å utvikle en felles veileder som kan fungere som mal for å utvikle fornybare energisamfunn i kommunene. I tillegg undersøker man kompetansebygging for kommuneansatte.

Samtidig er det viktig at lovverk på regionalt nivå oppdateres slik at det harmonerer med nasjonal rett, som allerede har forenklet prosessen med å gi konsesjon til småskala egenforbruksprosjekter.

Det skal tilrettelegges for samtaler mellom strømdistributørene og offentlige virksomheter for å tilgjengeliggjøre kunnskap om oppkoblingspunkter og deres respektive kapasitet. Videre må det åpnes for at jordbruksarealer kan brukes i forbindelse med energi og styrking av industrielle fornybare energisamfunn. Etaten for samfunnsendring bør effektivisere sin informasjonssatsing slik at offentligheten får relevant informasjon om fornybare energisamfunn.

Ventetiden for å få en erklæring om støtte fra myndighetene bør kortes ned betydelig for fornybare energisamfunn. Videre bør det innføres skattefritak for installering av fornybare energisamfunn.

Under den avsluttende COME RES-konferansen signerte man også en intensjonsavtale for å synliggjøre de konkrete planene for å videreføre samarbeidet og erfaringsutvekslingen.



FREMTIDSPERSPEKTIVER

I fremtiden vil det være spennende å se hvordan aktørene som har deltatt i prosessene med erfaringsoverføring og handlingsplanene setter den rikholdige handlingsmenyen som er blitt samskapt ut i livet. Det er også klart at gjennomføringen av mange av tiltakene forutsetter deltakelse fra en rekke ulike

aktører. Derfor er den videre utviklingen av regelverket, rammebetingelsene og samarbeidet med aktørene innen strømforsyningssystemet viktig for at tiltakene som er foreslått som ledd COME RES-prosjektet iverksettes effektivt.

Kontakt

✉ info@come-res.eu
 🐦 @comeres_eu
 in COME RES project
 🌐 www.come-res.eu

Prosjektkoordinering

Research Centre for Sustainability
 Freie Universität Berlin
 Dr. Maria Rosaria Di Nucci



The sole responsibility for this publication's content lies with the authors and does not necessarily reflect the opinion of the European Commission. This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 953040.



Samarbeidspartnere

